

Gastouderbureau

Idejaal

Pedagogisch beleid

Inhoudsopgave

Inleiding	pag. 3
Visie	pag. 3
Kwaliteitseisen gastouder	pag. 4
Leeftijdsgroepen	pag. 7
Ontwikkelingsgebieden	pag. 7
De vier basisdoelen: Emotionele veiligheid	pag. 7
Persoonlijke competentie	pag. 11
Sociale competentie	pag. 13
Normen en Waarden	pag. 16
De gastouder als professioneel opvoeder	pag. 19
Nawoord	pag. 20

Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van gastouderbureau Idejaal, welke een belangrijke leidraad vormt in het pedagogisch handelen van gastouders.

Door veranderingen in de maatschappij is kinderopvang continu in beweging. Dit zorgt ervoor dat er steeds weer nieuwe inzichten zijn in pedagogisch handelen en denken, waardoor het van belang is deze regelmatig onder de loep nemen. Zo zal gastouderbureau Idejaal de pedagogische kwaliteit blijven waarborgen en ontwikkelen.

In 2005 is de Wet Kinderopvang ingetreden met een pedagogische richtlijn welke 4 opvoedingsdoelen bevat, dit zijn:

- Emotionele veiligheid
- Sociale competentie
- Persoonlijke competentie
- Normen en Waarden

Bovenstaande 4 opvoedingsdoelen zijn de basis voor het pedagogisch beleidsplan van gastouderbureau Idejaal. De doelen worden allen uitgelegd en beschreven en laten zo zien hoe Idejaal de doelen ziet en definieert. Daarnaast laten we zien hoe wij deze doelen vertaald zien in de dagelijkse praktijk bij de gastouder.

Idejaal is van mening dat het werken a.d.h.v. een pedagogisch beleidsplan, en deze wanneer nodig bijstellen, de opvang professionaliseert.

Gastouderbureau Idejaal heeft haar werkwijze niet gericht op 1 specifieke pedagogische stroming, omdat er vele opvoedkundige ideeën zijn welke in de omgang met kinderen prima kunnen worden gebruikt en toegepast. Het pedagogisch handelen en denken is een dynamisch spel tussen opvoeder en kind, waardoor het waardevol is om van verschillende opvoedkundige ideeën gebruik te maken. Tevens is het boek Pedagogisch kader gastouderopvang een belangrijke leidraad voor het opstellen van dit beleidsplan. Bovenstaande heeft de volgende **visie van Idejaal** tot stand gebracht:

De opvang door gastouders draagt bij aan de individuele ontwikkeling van een kind. De gastouder ondersteunt, stimuleert en heeft oog voor de behoeftes en mogelijkheden van elk kind in het bijzonder. Begeleid het kind bij het maken van keuzes en zal het kind de ruimte laten zelf dingen te ontdekken. Hierdoor wordt het kind zelfstandig, weerbaar, veerkrachtig en leert respect te krijgen voor zichzelf, anderen en de omgeving.

Door de kleinschalige vorm van opvang kan een gastouder hier op een juiste manier op inspelen, omdat zij haar aandacht goed kan verdelen. Daarbij biedt de gastouder regelmatig verschillende activiteiten aan waarin kinderen vrij zijn wel of niet deel te nemen en hanteert de gastouder een zeker dagritme wat bij kinderen voor erkenning zorgt en rust geeft.

Door een fijne, liefdevolle en vertrouwde omgeving te creëren zal een kind zich veilig en thuis voelen bij de gastouder. Het gastouderbureau heeft als taak een goede opvang te waarborgen, wat wordt gerealiseerd door o.a. meerdere malen per jaar de gastouder te bezoeken en/of te bellen. Tevens heeft het bureau jaarlijks meerdere contactmomenten met de ouder(s).

De gastouders blijven zich ontwikkelen door met regelmaat een cursus- of informatieavond bij te wonen.

Kwaliteitseisen gastouder

Gastouderopvang is een erkende vorm van kinderopvang. Daarom moet de gastouder aan wettelijke vastgestelde eisen voldoen, voordat de gastouder kan worden geregistreerd in het LRKP.

De gastouder dient in het bezit te zijn:

- een diploma MBO Helpende Welzijn 2 of een ander diploma welke voor vrijstelling zorgt
- een geldig certificaat EHBO voor kinderen, van het Oranje Kruis of Nikta
- een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) van de gastouder
- een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) van de volwassen huisgenoten van de gastouder, indien de opvang bij de gastouder thuis plaatsvindt

De gastouder moet voor aanmelding bij de gemeente ervoor zorgen dat:

- zij zichzelf en haar volwassen huisgenoten inschrijft in het Personen Register Kinderopvang en in het register een koppelingsverzoek doet bij gastouderbureau Idejaal
- de structureel aanwezigen van de gastouder zich inschrijven in het Personen Register Kinderopvang en in het register een koppelingsverzoek doen bij gastouderbureau Idejaal

Aanvullende eisen:

- de gastouder kent de risico-inventarisatie veiligheid, hygiëne en gezondheid en handelt ernaar
- de gastouder is bekend met de inhoud van het pedagogisch beleidsplan en het protocol kindermishandeling van het gastouderbureau en handelt ernaar
- de eigen kinderen van de gastouder staan niet onder toezicht
- de gastouder is niet uit het ouderlijk gezag ontheven of ontzet. Dit wordt door de GGD inspecteur gecontroleerd. Als de ondertoezichtstelling of ontheffing na registratie plaatsvindt, kan dit leiden tot verwijdering uit het LRK
- de gastouder spreekt Nederlands tijdens de opvang. Fries of een andere Nederlandse streektaal mag ook. Bij de opvang van kinderen van buitenlandse ouders die voor hun werk tijdelijk in Nederland verblijven (expats), kan mede de voertaal van het gezin worden gesproken, overeenkomstig een door het gastouderbureau vastgestelde gedragscode

Aanvullende eisen vanuit Idejaal

- de gastouder is 21 jaar of ouder
- de gastouder heeft een grote mate van affiniteit met kinderen en gaat liefdevol en respectvol met ze om

Vrijwilliger

Een vrijwilliger is een persoon die onder verantwoording van de gastouder haar bijdrage levert in het verzorgen en begeleiden van kinderen. Dit kan zijn in de vorm van kinderen brengen naar en ophalen van school of sportclub.

De vrijwilliger is in het bezit van een VOG en heeft zich ingeschreven in het Personen Register Kinderopvang en in het register een koppelingsverzoek gedaan bij gastouderbureau Idejaal.

Wanneer de gastouder werkt met een vrijwilliger, dan dienen gastouder en vrijwilliger op de hoogte te zijn van de inhoud van het vrijwilligersprotocol en er moet een vrijwilligersovereenkomst ingevuld en ondertekend worden. Tevens dient de Bijlage vrijwilligersovereenkomst ingevuld en ondertekend te worden door gastouder, vrijwilliger en ouder.

Wet Algemene Verordening Gegevensbescherming

De gastouder is bekend met de Wet Algemene Verordening Gegevensbescherming en handelt hiernaar.

Deze Wet Algemene Verordening Gegevensbescherming geldt voor iedereen die over andermans persoonsgegevens beschikt, dus ook voor gastouders.

Gastouders hebben immers papieren overeenkomsten, afsprakenformulieren, overige gegevens, verklaringen en of beeldmateriaal in huis of op de computer/tablet/telefoon betreffende de opvang. Het is van belang deze gegevens veilig op te bergen en te beschermen.

Na het beëindigen van opvang dient de gastouder de gegevens te vernietigen, bijvoorbeeld door ze te versnipperen, zodat gegevens onleesbaar worden, of te verwijderen van de computer/laptop/telefoon, enz. Dit uiteraard nadat de wettelijke bewaartermijn is verstreken. Dat is voor financiële gegevens 7 jaar en voor overige gegevens 5 jaar.

Het is van belang alle persoonsgegevens en/of beeldmateriaal op te bergen in afgesloten kasten. Betreft het persoonsgegevens en/of beeldmateriaal in digitale vorm, dan is het heel belangrijk met wachtwoorden te werken en als gastouder een eigen domein (met wachtwoord) op de computer/laptop/tablet te hebben.

Tevens dient de gastouder mail en andere social media accounts waar persoonsgegevens of beeldmateriaal wordt gedeeld beveiligd te zijn met een wachtwoord. De gastouder dient

zich ook bewust te zijn van wat wel en niet gedeeld wordt op social media of met derden. De gastouder vraagt ouders van te voren toestemming hiervoor.

Beschikt de gastouder over een website en kunnen ouders daar hun gegevens invoeren, dan is het van belang dat zij aan kunnen geven akkoord te gaan met het opslaan van hun gegevens.

Het is waarschijnlijk noodzakelijk aanpassingen te doen i.v.m. de AVG, denk aan persoonsgegevens die opgeborgen worden in een afgesloten kast of een wachtwoord op de computer of je social media account.

Aantal kinderen

De Wet kinderopvang stelt eisen aan het aantal kinderen die een gastouder gelijktijdig op mag vangen. De eisen zijn dat er bij de gastouder maximaal 2 kinderen van 0 jaar gelijktijdig mogen worden opgevangen. Maximaal 4 kinderen van 0 en 1 jaar gelijktijdig worden opgevangen. De gastouders maximaal 5 kinderen gelijktijdig opvangt als de kinderen allemaal jonger dan 4 jaar zijn. De gastouder maximaal 6 kinderen gelijktijdig opvangt tussen 0-13 jaar, eigen kinderen tot 10 jaar meegerekend.

De eigen kinderen tot 10 jaar worden alleen meegerekend wanneer zij daadwerkelijk aanwezig zijn. Het is voor een gastouder, met eigen kinderen tot 10 jaar, mogelijk 6 gastkinderen op te vangen, mits zij voor haar eigen kinderen een andere vorm van opvang (opa/oma, vriendin, vaste oppas, geregistreerd kinderdagverblijf of BSO, etc.) heeft geregeld. Bovenstaande wordt tijdens het afnemen van de RIE besproken en de afspraken/oplossingen worden vastgelegd en als bijlage toegevoegd aan de RIE.

Het gastouderbureau is van mening dat haar visie ten uitvoer kan worden gebracht als per gastouder wordt gekeken hoeveel kinderen zij dagelijks op kan vangen. Wat haar draagkracht is, maar ook rekening houdend met de mogelijkheden van de woning en buitenomgeving.

De opvanglocatie

- er is voldoende speelruimte, zowel binnen als buiten
- voor kinderen tot 1,5 jaar is er een aparte slaapruiimte
- er zijn voldoende werkende rookmelders aanwezig
- er is een blusdeken aanwezig
- de woning is geheel rookvrij
- de gastouder woont niet bij de ouder in huis
- de gastouder heeft iemand achter de hand waar ze op terug kan vallen in geval van nood
- de gastouder is telefonisch bereikbaar tijdens de opvang
- de woning is veilig en kindvriendelijk
- de woning is schoon en opgeruimd
- kinderen tot 2 jaar slapen onder een deken i.p.v. een dekbed
- voor kinderen tot 2 jaar mag er geen extra matras worden gebruikt in een campingbedje

Wijzigingen in de opvangsituatie, het aantal kinderen, leeftijd van de kinderen of opvanglocatie dienen zo spoedig mogelijk te worden doorgegeven aan het gastouderbureau.

Aanwezige documenten op de opvanglocatie

- erkend diploma
- verklaring omtrent gedrag van gastouder en volwassen huisgenoten
- geldig EHBO certificaat
- protocol kindermishandeling Idejaal
- pedagogisch beleidsplan Idejaal
- risico inventarisatie + plan van aanpak veiligheid, hygiëne en gezondheid
- geldig legitimatiebewijs van de gastouder

Dit pedagogisch beleidsplan is informatief en geeft gastouders handvatten in de omgang en tijdens het werken met kinderen. Door de constante ontwikkelingen en inzichten in de pedagogiek is het aan het gastouderbureau, de gastouders regelmatig te informeren over deze ontwikkelingen en dit terug te koppelen aan hun pedagogisch handelen.

Leeftijdsgroepen

Als we het over leeftijdsgroepen bij kinderen hebben dan praten we over:

- Baby's 0 jaar
- Dreumes 1 jaar
- Peuter 2 en 3 jaar
- Kleuter 4 en 5 jaar
- Schoolkind 6-12 jaar

Ontwikkelingsgebieden

De ontwikkeling van kinderen is onder te verdelen in de volgende ontwikkelingsgebieden:

- **Motorische ontwikkeling**, fijne (tekenen, kralen rijgen) en grove (klauteren, klimmen en fietsen)
- **Spraak- en taalontwikkeling** (liedjes, versjes, uitbeelden, woordenschat uitbreiden)
- **Cognitieve ontwikkeling**, het denken (puzzelen, raadsels oplossen, cijfers, kwartetten)
- **Zintuiglijke ontwikkeling** (voelen, proeven, kijken, horen, ruiken)
- **Creatieve ontwikkeling** (knutselen, verven, oplossingen bedenken)
- **Sociaal emotionele ontwikkeling** (samen spelen en samen delen)

De vier basisdoelen

Emotionele veiligheid

Emotionele veiligheid kan worden omschreven als een door het kind ervaren gevoel van welbevinden, vertrouwen en zekerheid. Ouders en opvoeders voorzien kinderen in hun eerste levensbehoeften en beschermen hen tegen gevaar. Kinderen hebben volwassenen nodig die van hun houden, betrokken zijn, weten wat ze nodig hebben en met hen spelen en praten. Binnen een duidelijk kader van structuur, ondersteuning, grenzen, regels en

mogelijkheden kunnen kinderen zichzelf zijn en vrijelijk bewegen. Alleen zo voelen kinderen zich geborgen en kunnen zij vanuit deze veiligheid de wereld ontdekken.

Indien het kind zich niet veilig voelt zal het zich niet optimaal kunnen ontwikkelen. Daarom is een goede en prettige relatie tussen gastouder en kind, maar ook van kinderen onderling vanzelfsprekend van essentieel belang.

Voorbeelden

Bij de gastouder

Lara (2,8 jaar) geeft haar vader een kus. Hij loopt naar de deur. Lara begint te huilen. De gastouder ziet het en loopt naar haar toe. Je bent een beetje verdrietig omdat papa weggaat, hè? Lara knikt en wordt al wat rustiger. De gastouder tilt haar op en samen zwaaien ze de vader van Lara buiten uit. Dan vraagt ze of Lara zin heeft om een boekje te lezen. Lara knikt en veegt een laatste traantje weg, daarna loopt ze vastberaden naar de kast met boeken om een keuze te maken.....*

Floris (4 jaar) wordt bij zijn gastouder gebracht. Bij binnenkomst begroet de gastouder Floris door hem welkom te heten op kindhoogte zodat er oogcontact ontstaat en Floris zich daadwerkelijk welkom voelt.*

Danique (6 jaar) speelt in eerste instantie gezellig met een ander gastkindje, maar ineens gebeurt er iets waardoor ze boos wordt. Volgens Danique pakte het andere kind alweer iets van haar af waar zij mee speelde. Danique voelt zich zo veilig bij de gastouder dat ze haar emoties durft te laten zien.*

Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid is heel belangrijk in de ogen van het gastouderbureau. Het is immers zo dat kinderen die zich prettig en op hun gemak voelen, sneller de stap zullen maken dingen te ontdekken, te leren, te spelen, ofwel te groeien op de door hen gewenste manier en in eigen tempo.

Om een gevoel van emotionele veiligheid te creëren zijn voor de gastouder de volgende aspecten van belang:

- Een vertrouwde relatie tussen kind en gastouder:
Ouders zijn de eersten die zorgen voor dat gevoel van vertrouwen door een veilige hechting: de speciale, vertrouwde en liefdevolle band die ontstaat tussen het kind en de ouders, waarin een kind zich verzorgd en beschermd weet. Als kinderen ervaren dat de gastouder ook prima voor hem/haar kan zorgen als papa en mama er niet zijn, ontstaat zo'n veilige hechting ook met de gastouder. En draagt die band ook bij aan het gevoel van veiligheid en welbevinden van een kind.
Een goede interactie (luisteren, kijken en reageren), waarbij het belang van het kind centraal staat, vraagt van de gastouder een grote mate van sensitiviteit en inlevingsvermogen. Zij zorgt voor een goede hechtingsrelatie met het kind. De gastouder benoemt emoties, toont affectie en begrip. In zowel de verbale- als non-verbale communicatie laat ze zich van een rustige, vriendelijke en vrolijke kant zien. Ze wisselt actieve interactie af met passieve steun, zodat het kind geprikkeld blijft om zelf te onderzoeken en spelen. Zij probeert zich te allen tijde in te leven in het kind en diens

emoties en gedrag. Daarbij houdt ze zoveel mogelijk rekening met individuele verschillen tussen kinderen. Een kind dat ervaart dat de gastouder hem kent en waardeert, zij er voor hem is als hij blij, vrolijk, bang, verdrietig, boos of eenzaam is, draagt bij aan een hechte en vertrouwde relatie. Elk kind dient zich immers bij de gastouder net zo veilig, prettig en bevestigd te voelen als thuis. Hierbij speelt de opvangruimte ook een grote rol. Deze moet veilig en kindvriendelijk zijn en een sfeer van warmte, gezelligheid en geborgenheid uitstralen. Volgens Idejaal vormt een vertrouwde omgeving met de bekende gastouder en soms andere kinderen, waaronder leeftijdsgenoten hét vertrekpunt om gevoelens van verbondenheid en andere emotionele vaardigheden te ontwikkelen.

- Sensitieve responsiviteit van de gastouder:

Het goed kunnen herkennen van de signalen van een kind wordt ook wel sensitiviteit genoemd. Het goed en tijdig inspelen op de behoeften van een kind heet responsief gedrag. Samengevoegd ontstaat de term sensitieve responsiviteit. Dit is een belangrijke vaardigheid voor elke volwassene die een positieve band op wil bouwen met kinderen. Door deze ondersteunende vaardigheid van opvoeders ontwikkelen kinderen:

- > vertrouwen in de ander
- > zelfvertrouwen
- > eigenwaarde

Een kind ontwikkelt vertrouwen in de gastouder als deze sensitief en responsief reageert op het kind. De ervaring dat een ander op het kind reageert draagt bij aan het gevoel van eigenwaarde van het kind, “mijn gastouder waardeert mij en ze vindt het belangrijk dat ik me goed voel. Ik ben haar aandacht waard”.

Met een sensitieve, responsieve volwassene leert het kind dat zijn signalen zoals huilen, boosheid en lachen worden herkend, erkend en opgepakt. Daarmee helpt de gastouder het kind om vertrouwen te krijgen in de wereld. Voor hele jonge kinderen is dit extra belangrijk, omdat zij hun emoties nog niet in de hand hebben en de wereld nog niet begrijpen. Zij kunnen niet zomaar zelf omgaan met boosheid of verdriet. Zij zijn daarvoor aangewezen op sensitieve volwassenen. Met oudere kinderen wordt dit enigszins anders. Zij zijn immers niet meer te allen tijde in het zicht van de gastouder en zullen vaker zelf het initiatief moeten nemen als ze behoefte hebben aan hulp of aandacht. Uiteraard hebben oudere kinderen ook een warme en ondersteunende opvoeder nodig bij wie ze hun emoties kunnen uiten. Het begrip en de waardering, de ruimte om zichzelf te mogen zijn bij de gastouder, helpen ook een ouder kind om vertrouwen op te bouwen in zichzelf en anderen.

- **Vertrouwde relaties tussen de aanwezige kinderen onderling**

Kinderen willen zich ook veilig voelen bij andere kinderen. De aanwezigheid van bekende kinderen kan bijdragen aan een gevoel van veiligheid. Een prettige onderlinge sfeer is daarbij van belang. Kinderen voelen zich veilig als zij positief benaderd worden en als zij ervaren dat er ruimte is voor de eigenheid van ieder kind. De gastouder helpt de kinderen daarbij en zorgt dat ze elkaar geen pijn doen of storen, maar stimuleert vooral het hebben van gezamenlijk plezier. Denk aan het spelen van een spel, samen opruimen, tafeldekken of iets moois maken, oudere kinderen die mogen helpen bij de verzorging van jongere kinderen zijn allemaal activiteiten die bijdragen aan een positieve onderlinge sfeer. Het leren opbouwen van goede relaties met anderen betekent leren geven en nemen, op je beurt wachten en voor jezelf op kunnen komen. Het is waardevol als een kind de gelegenheid krijgt deze vaardigheden te oefenen, omdat er regelmatig andere (bekende) kinderen aanwezig zijn bij de gastouder.

- **Vertrouwde relatie tussen gastouder en ouders**

Een kind vertrouwt erop dat hij in goede handen is bij de gastouder als hij merkt dat ook zijn ouders vertrouwen scheppen in de gastouder. Het geeft kinderen een veilig gevoel als ouder en gastouders waarderen over elkaar spreken en er wederzijds respect is. Een plezierige onderlinge verhouding en goede informatie-uitwisseling tussen gastouder en ouders over het wel en wee van het kind dragen bij aan een veilig gevoel van kinderen. Informeel contact tijdens haal- en brengmomenten kan helpen om respectvolle, positieve relaties met ouders te ontwikkelen.

Kinderen merken ook snel op als ouders kritiek hebben op de gastouder, en omgekeerd. Het is verstandig om negatieve opmerkingen of verschillen van mening niet in het bijzijn van kinderen uit te spreken.

Voor ouders is het fijn te zien dat hun kind een vertrouwde en veilige relatie heeft met de gastouder. Dit kan tevens ook lastig zijn voor de ouders, bijvoorbeeld als kinderen tijdens het halen niet meewillen naar huis. De gastouder kan hier een belangrijke rol in spelen, door alert te zijn op de gevoelens van ouder en kind. Dit door het kind attent te maken op de komst van de ouder en de ouder te betrekken bij hetgeen waar gastouder en kind mee bezig waren, bijvoorbeeld een boekje lezen.

- **Structuur en voorspelbaarheid**

Vaste routines, rituelen en regels zijn goede middelen om bij te dragen aan het gevoel van veiligheid bij kinderen. Het geeft houvast aan kinderen als zij kunnen voorspellen wat er gaat gebeuren. Het helpt daarbij als de dag volgens een vast patroon is ingedeeld: zwaaien, spelen, tussendoortje, activiteit, eten, slapen, tussendoortje, spelen, boekje lezen, enz. Kinderen weten op deze manier waar ze aan toe zijn en krijgen overzicht over hun tijd.

Rituelen geven houvast. Denk aan een vast liedje voor het eten, boekje lezen voor het slapen. Kinderen genieten van rituelen, omdat het ze houvast geeft en een veilig en vertrouwd gevoel.

Tevens dragen regels en consequent gedrag van de gastouder ook bij aan de emotionele veiligheid. Een kind dat weet wat wel en niet mag, heeft controle over zijn eigen situatie en heeft niet steeds het gevoel dat hij misschien een regel overtreedt of iets doet wat niet mag.

Gastouders moeten daarom hun grenzen duidelijk aangeven en ingrijpen waar nodig. Het is heel belangrijk een kind alternatieven aan te bieden, bijvoorbeeld: 'Nee je mag niet zomaar de pop afpakken. Je kunt wel vragen of jullie van pop kunnen ruilen. Ik stel voor dat jullie over 5 min. de poppen ruilen.'

Persoonlijke Competentie

Het spelen, leren en de wereld ontdekken. Daarbij gebruik makend van de eigen persoonskenmerken, zoals veerkracht en zelfstandigheid en deze ontwikkelen. Persoonlijke competenties maken het voor het kind mogelijk goed om te gaan met zijn/haar omgeving, zich aan te passen aan veranderingen en 'situaties' aan te kunnen.

Gastouderopvang kan bijdragen aan het ontwikkelen van de persoonlijke competenties, omdat kinderen al vanaf de geboorte leren en zij volwassenen om zich heen nodig hebben om van te leren.

Voorbeelden

Bij de gastouder

Dirk (3 jaar) zit samen met twee andere kinderen en de gastouder aan tafel, het is bijna Pasen en vanmiddag maken de kinderen kuikens. Op tafel ligt geel papier. Dirk zegt dat hij geen kuiken wil maken. De gastouder vraagt hem waarom niet. "Ik vind geel geen mooie kleur", antwoordt hij. "Dat kan", zegt de gastouder en geeft hem vast een boekje over kuikens om in te kijken. Ondertussen helpt ze de andere twee kinderen op weg, dan komt ze terug bij Dirk. Ze vraagt hem wat hij wil. Dirk zegt een blauw kuiken te willen maken. De gastouder pakt een vel mooi blauw papier uit de kast...*

Noa (6 jaar) wil graag spelen in de speeltuin aan de overkant van het huis van gastouder Riet. Noa is altijd nog met hulp van Riet overgestoken. Noa geeft nu duidelijk aan dat ze het echt zelf kan en goed uitkijkt. Om Noa het vertrouwen en mogelijkheid te geven, maar de veiligheid te waarborgen, laat Riet Noa onder toezicht zelf oversteken.*

Kinderen zijn van naturen gemotiveerd om nieuwe dingen te leren en de wereld te ontdekken. Kinderen ontwikkelen hun persoonlijke competenties dus voornamelijk door onderzoek, ontdekken en spel. De taak van opvoeders is vooral om die wil om te leren en om de wereld te ontdekken goed te begeleiden. Gastouders hebben hier een belangrijk deel in.

Gastouders stimuleren de ontwikkeling van een kind op allerlei manieren:

- door goed te kijken en luisteren naar het kind (wat kan het al, wat wil het graag, wat is boeiend) en daarop aan te sluiten met het aanbieden van nieuwe, interessante dingen die passen bij het kind, maar die (vaak) net een stapje verder liggen dan wat het al zelf kan en weet (zone van de naaste ontwikkeling)
Kijkend en rekening houdend met het unieke ontwikkelingspatroon van elk kind en de ontwikkelingsfasen
- door het kind ruimte te geven om te experimenteren, zelf te ontdekken en te oefenen (met soms een klein zetje in de goede richting) (autonomie)
- door te delen in de blijdschap als iets lukt, of door te stimuleren om vol te houden en door complimenten te geven voor de inzet als een bepaalde vaardigheid nog moeilijk is (motivatie)
- door er samen over te praten, door nieuwe ervaringen in taal te (leren) verwoorden en verwerken (interactie)
- door kinderen verantwoordelijkheid te geven om mee te denken, mee te praten en mee te beslissen (participatie). Zelf keuzes te maken, grenzen te verkennen en vertrouwen te hebben in zichzelf en zijn/haar kunnen

Opvoeden heeft tot doel dat kinderen zichzelf worden, dat wil zeggen, een persoon met zelfvertrouwen die van alles weet, kan en wil leren en die kan en wil samenleven met anderen. Opvoeders spelen een belangrijke rol in de weg daar naartoe.

Idejaal streeft naar een grote mate van zelfstandigheid en weerbaarheid van kinderen. Het benoemen van emoties en gedrag, je leren uiten, is volgens Idejaal dé manier om adequaat te reageren op de omgeving. Taalontwikkeling speelt daar vanzelfsprekend een grote rol bij. De gastouder kan in het bijzonder bijdragen aan de taalontwikkeling van de kinderen door gedurende de dag zoveel mogelijk haar handelingen te benoemen en te beschrijven. Daarnaast is het belangrijk om de kinderen dagelijks voor te lezen, hen puzzelmogelijkheden te bieden en tijd te maken voor individuele- en gezamenlijke gesprekken.

Wij verwachten dat gastouders ontwikkelingsgericht werken en kinderen materiaal aanbieden wat specifiek geschikt is voor een bepaalde leeftijd of ontwikkelingsfase. Het aanbieden van gevarieerde activiteiten, waarin onderzoeken, ontdekken en spelen centraal staan, zal ertoe leiden dat kinderen persoonlijk competentier worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om muziek, dansen en bewegen om zich te leren uiten en te verplaatsten in een rol, maar ook simpele dingen zoals deelname aan huishoudelijke bezigheden werken kennisvergroterend en doen een beroep op de zelfstandigheid van het kind. Activiteiten, waarbij motorische, cognitieve en creatieve vaardigheden vereist zijn, bieden volgens Idejaal juist de mogelijkheid om andere specifieke persoonlijkheidskenmerken te ontwikkelen, zoals zelfoverwinning, initiatief en interesse. Er kan gebruik worden gemaakt van, 'materiaal', dat het kind aanspreekt op lerend vermogen, creativiteit, fantasie en keuzevrijheid, zoals; scheerschuim om te voelen, inpakpapier om te verknippen, verf, potloden, wasco en diverse natuurlijke producten (rijstkorrels in een leeg plastic flesje als 'instrument', bladeren om te plakken etc.)

Sociale competentie

Met het begrip sociale competentie wordt het scala aan sociale vaardigheden bedoeld, dat kinderen zich eigen maken door interactie met andere kinderen en door als uniek individu deel uit te maken van een groepsproces en groepsgebeurtenissen.

Kinderen hebben volwassenen en andere kinderen nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Geleidelijk aan krijgen kinderen sociale contacten met verschillende kinderen en volwassenen. Ze ontdekken dan dat ze op veel punten hetzelfde zijn, maar ook anders.

Voorbeelden

Bij de gastouder

Kim (2,5) en Fien (1,4)* gaan slapen. Kim trekt haar lange broek en sokken uit. Ze staat vlakbij Fien, die stil toekijkt. Dan begint Fien aan haar sok te trekken. Kim ziet het en vraagt haar of ze zal helpen. Fien antwoordt haar niet echt. Kim vraagt het nog eens en wijst erbij op Fien haar sokken. Dan begint ze haar te helpen, terwijl Fien knikt. De gastouder komt erbij staan en zegt dan tegen Kim "wat lief van je"...*

Beau (3,4) mag bij de gastouder altijd helpen met het verzorgen van de kleintjes. Zo mag ze de luiertas pakken en de spulletjes klaarleggen voor de verschoning. En soms mag ze ook helpen met het geven van de fles. De gastouder laat blijken blij te zijn met haar hulp en daar groeit Beau enorm van.*

Beau krijgt over 2 maanden een broertje of zusje, ze weet dan al heel goed hoe ze mama kan helpen.

De gastouder speelt een spelletje domino met Huub (7) en Romy (5,5)*. Romy vindt het lastig op haar beurt te wachten en bedenkt haar eigen regels. Hierdoor dreigt Huub ermee te willen stoppen. De gastouder legt het spel even stil om de spelregels nog eens uit te leggen en te vertellen dat er om beurten gespeeld wordt. Daarna vraagt de gastouder aan Romy of ze het misschien moeilijk vindt als een ander zou winnen. Romy beaamt dit. De gastouder laat weten dat veel kinderen het in het begin moeilijk vinden om misschien te verliezen. Huub zegt daarna “maar Romy misschien win jij dit spel wel en verlies ik”.*

Kinderen zijn van nature in meer of mindere mate sociaalvoelend. Volgens Idejaal worden de sociale competenties verder ontwikkeld wanneer kinderen omgang hebben met anderen. Gastouders die meerdere kinderen opvangen geven zeker de mogelijkheid tot het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Verondersteld wordt, dat kinderen die al jong worden gestimuleerd om zich in een ander te verplaatsen en respect te tonen, zonder daarbij zichzelf te verliezen, zich sociaal competent en evenwichtiger ontwikkelen en zich daardoor vaak gemakkelijk in de samenleving kunnen bewegen.

Wat belangrijk is in de sociale ontwikkeling hangt sterk samen met de leeftijd van het kind. Een baby moet zich kunnen hechten en leren vertrouwen op zijn voornaamste verzorgers, hier valt ook de gastouder onder. Wel zoeken baby's al contact met elkaar.

Een dreumes is ook nog erg afhankelijk van de volwassenen om hem heen, maar laat ook zien dat hij een eigen wil heeft. Een dreumes speelt vaak naast een ander kind, nog niet zozeer met elkaar.

Peuters spelen vaker samen met andere kinderen en komen tot de ontdekking dat andere kinderen soms iets anders willen dan zichzelf.

Kleuters spelen ook graag met andere kinderen en kunnen zich daarbij al inleven in hoe een ander kind zich voelt en daarbij hun impulsen beheersen.

Kinderen van 6 jaar en ouder hebben vaak enige tijd een voorkeur voor het spelen met leeftijdsgenootjes, liefst van dezelfde sekse. Ze willen graag bij een clubje horen, maar ook hun 'eigenheid' laten zien.

Kinderen doen sociale kennis en vaardigheden op in opvang bij een gastouder in o.a. de relatie tussen:

> **kind-gastouder**

Het contact tussen kind en gastouder vormt de basis, waarbij respect voor elkaar essentieel is. Bij de communicatie tussen hen beiden wordt gestreefd naar een goede balans tussen 'initiatief nemen' versus 'ontvangen' en tussen individuele communicatie en communicatie in (klein) groepsverband. De gastouder probeert zoveel mogelijk reacties en gevoelens te omschrijven (bv. bij vervelend of juist lief gedrag). Door zelf het goede voorbeeld te geven, wil zij bereiken dat het kind vaardig wordt in het benoemen en vooral begrijpen van gedrag, emoties en sociale verhoudingen. Ook hier geldt dat ze ruimte laat voor de diversiteit tussen kinderen en geduld toont in haar omgang met de kinderen.

> **kind-kind**

Wanneer in het gastgezin meerdere kinderen worden opgevangen (eigen kinderen van de gastouder of andere opvangkinderen), leidt de interactie tussen de kinderen onderling in het bijzonder tot het ontwikkelen van sociale competenties. De gastouder stimuleert indien nodig de kinderen elkaar te helpen en/of troosten, samen te werken en spelen, respect en begrip voor elkaar te hebben, te delen etc. Zij gaat flexibel en creatief om met bemiddeling in conflicten tussen kinderen en stimuleert de kinderen ook zelf naar een oplossing te zoeken. De rol van de gastouder bij de omgang tussen de kinderen is volgens Idejaal ook steeds wisselend (sturend, verzorgend, gangmaker, intermediair etc.), waarbij actieve en passieve aanwezigheid goed worden afgewisseld, zodat een beroep wordt gedaan op de eigen sociale mogelijkheden van het kind.

Speelgoed zoals een keukentje, winkelmateriaal, en verkleedkleden lokt rollenspel (ofwel 'doen-alsof') uit. De kinderen nemen een (sociale) rol in en handelen daarnaar, samen bepalen ze de 'regels' en voorwaarden van het spel. Dit bevordert samenwerking en rekening houden met elkaar. Bouwmateriaal zoals Lego en blokken heeft een vergelijkbaar effect, het vraagt immers om goede samenwerking en naar elkaar luisteren. Wanneer de gastouder de kinderen regelmatig buiten laat spelen ontstaat ruimte voor sport en spel, de kinderen kunnen vrijelijk bewegen (klimmen, rennen etc.) en hun mogelijkheden onderzoeken in relatie tot anderen.

> **kind-gastgezin**

Binnen het gastgezin (indien meerdere kinderen van verschillende leeftijd worden opgevangen) bestaat de mogelijkheid om kinderen te leren, dat onderlinge verschillen niet alleen zijn gebaseerd op karakter en achtergrond, maar ook op leeftijd en ontwikkelingsfase. De kinderen wordt geleerd, dat in het gastgezin zoveel mogelijk naar elkaar wordt geluisterd en waar mogelijk op elkaar gewacht. Hierbij moet worden aangetekend dat Idejaal het individuele kind centraal blijft stellen. De individuele en gezamenlijke momenten worden daarom zorgvuldig afgewisseld. De kinderen dienen zich prettig te voelen binnen het gastgezin, waar saamhorigheid, openheid en respect vanzelfsprekend zijn. En waar ruimte is om betekenisvolle gebeurtenissen, die zich zowel binnen, als buiten het gastgezin afspelen, bespreekbaar te maken.

In het kort gezegd kan de gastouder de sociale ontwikkeling van kinderen stimuleren door:

- > Ervoor te zorgen dat de kinderen veel samen doen, zodat zij;
 - plezier hebben met elkaar
 - vriendjes en vriendinnetjes maken
 - leren delen en rekening houden met elkaar

- > Te zorgen voor een positieve sfeer tijdens de opvang waarin;
 - een wij gevoel ontstaat
 - zij zelf voordeet wat prettig gedrag inhoudt
 - de kinderen leert omgaan met elkaar in diverse dagelijkse situaties

- > De kinderen te leren omgaan met verschillen en daarbij alert te zijn op pestgedrag

- > Aandacht te hebben voor kinderen met 'lastig' gedrag en daarbij onderscheid te kunnen maken tussen 'gewoon' en 'speciaal' lastig gedrag

Normen en Waarden

Normen en waarden omvat het totaal aan regels, afspraken, gewoontes en omgangsvormen, welke gelden binnen een samenleving, groep of gezin. De overdracht van normen en waarden is essentieel bij het opvoeden van kinderen. Hoe leer je kinderen wat goed gedrag is en wat niet? Welke regels zijn er waarvan we gezamenlijk vinden dat iedereen zich eraan zou moeten houden? Wanneer ben je een goed mens? Socialisatie heeft te maken met morele ontwikkeling, besef van goed en kwaad, aanleren van een sociale houding waarin het belangrijk is andere te helpen, open te staan voor andere meningen en je verantwoordelijk te voelen voor je omgeving.

Gastouderopvang is een andere samenlevingsgroep dan het eigen gezin en biedt daarom andere mogelijkheden en aanvullingen op de normen en waarden die binnen de eigen thuissituatie gelden.

Voorbeelden

Bij de gastouder

Tom en Ruben (resp. 6 en 8 jaar) spelen met K'nex. Het bouwwerk is bijna net zo hoog als zichzelf. De jongens overleggen en bepalen waar nog extra uitbouw mogelijkheden zijn. Ze hebben plezier. Dan heeft Tom geen zin meer. Hij vraagt Ruben of hij mee naar buiten gaat om te voetballen. Ruben antwoordt ontkennend en reageert enigszins geïrriteerd. Hij wil dat Tom nog door bouwt met hem. Dan wordt Tom boos, hij staat op en trekt het laatst aangebouwde deel van hun bouwwerk los. Ruben zegt hem dat het niet leuk is. Dat hij dan maar moet gaan, maar dat hij het bouwwerk heel moet laten. De gastouder komt er bij staan. Ze bevestigt wat Ruben zojuist tegen Tom heeft gezegd. Tom zegt sorry en pakt wat gevallen K'nex van de grond, dan gaat hij naar buiten. Ruben bouwt nog even door en dan gaat ook hij naar buiten om te voetballen met zijn vriend....*

Emily (7) speelt buiten op het plein. Na een tijdje komt ze vol trots binnen met een prachtig boeket bloemen "alsjeblieft, voor jou", zegt Emily tegen haar gastouder. Deze is blij verrast, bedankt Emily voor het mooie cadeau, maar vraagt zich wel af waar Emily de bloemen vandaan heeft. Als ze het Emily vraagt krijgt deze rode wangen en draait ze haar hoofd weg. De gastouder zegt haar dat ze de bloemen heel mooi vindt en er blij mee is, maar wel graag wil weten waar ze deze gevonden heeft. Emily vertelt uiteindelijk dat ze de bloemen uit de*

tuin van de buurman heeft geplukt. De gastouder legt uit dat dit niet de bedoeling is, omdat de bloemen van de buurman zijn en hij er nu niet meer van kan genieten. De gastouder stelt voor dat ze de bloemen samen naar de buurman (terug)brengen en daarna samen voor de gastouder mooie bloemen van papier gaan knutselen. Emily vindt het wel moeilijk om de bloemen terug te brengen, maar samen met de gastouder durft ze het wel.

Idejaal acht de overdracht van normen en waarden van groot belang. Een 'groep' gedijt immers beter indien sprake is van duidelijke regels, grenzen en afspraken. De gastouder speelt een centrale rol in het uitdragen en vanzelfsprekend maken van die normen en waarden. Het toepassen van de betreffende normen en waarden is vervolgens een zaak van kinderen, gastouder, externe partijen (bijv. school) en ouders.

Welke waarden en normen worden overgedragen aan kinderen hangt voor een deel af van het gezin waarin het kind geboren is, van de maatschappij waarin het opgroeit en van godsdienstige en culturele omstandigheden. Maar er zijn ook 'universele' waarden en normen die iedereen zal onderschrijven. Voorbeelden hiervan zijn respect voor anderen en omgeving en eerlijkheid.

Opvoeders kunnen waarden en normen overdragen door voor te doen hoe goed gedrag eruit ziet. Als zij kinderen laten meepraten en meebeslissen over kwesties die spelen biedt dat gelegenheid tot discussie over wat goed gedrag inhoudt. Zo ontwikkelen kinderen een geweten. Ze volgen dan de regels niet alleen omdat het de regels zijn, maar vinden het zelf belangrijk om 'een goed mens' te zijn, rekening te houden met anderen en een verantwoordelijke rol te spelen in hun eigen omgeving.

Kinderen leren al jong wat 'goed' gedrag is en wat niet volgens de samenleving waarin ze opgroeien. Opvoeders, dus ook gastouders, spelen hierin een belangrijke rol.

- > Aan de jongste kinderen is nog niet makkelijk duidelijk te maken waarom de regels zijn zoals ze zijn. Opvoeders kunnen belonen van 'goed' gedrag en afkeuren/negeren van 'slecht' gedrag gebruiken om jonge kinderen de eerste ideeën bij te brengen over gewenst gedrag.
- > Tussen 3 en 6 jaar kunnen kinderen zich geleidelijk aan beter inleven in anderen. Dat helpt om te ontdekken wat wel en niet plezierig gedrag is tegenover andere kinderen. Een goede emotionele band met opvoeder helpt ook, kinderen willen zich immers voor hen goed gedragen.
- > Tussen 6 en 9 jaar leren kinderen de meeste regels die in hun omgeving gelden. Ze kunnen die regels verwoorden en toepassen op zichzelf en op anderen. Ook gaan ze op zoek naar de grenzen.
- > Voor kinderen van 10 tot 13 jaar wordt de wereld steeds groter. Daardoor komen ook grotere morele kwesties binnen hun gezichtsveld. Op vragen die ze stellen hebben opvoeders lang niet altijd antwoord. Het is belangrijk om hier met hen over te praten en opvattingen uit te wisselen.

Het totaal aan normen en waarden is volgens Idejaal in te delen in drie categorieën, namelijk:

- normen en waarden die samenhangen met respect:
Idejaal vindt dat 'respect' door alle opvoedingsdoelen heenloopt. Het gaat om respect in de breedste zin van het woord;
- voor elkaar, ongeacht culturele verschillen, achtergrond, geloofsovertuiging, uiterlijk etc. De gastouder oordeelt niet over het kind en plaatst indien nodig haar eigen opvattingen en 'gewoontes' naar de achtergrond. Ook persoonlijke hygiëne maakt deel uit van deze categorie.
- voor zichzelf, "je bent wie je bent", het kind voelt zich gesteund eigen keuzes te maken. De gastouder is zich bewust van waar bepaald gedrag voor staat en probeert daar op in te spelen.
- voor de omgeving, de gastouder stimuleert respect voor materiaal, natuur, dieren, etc. Het is goed om kwetsbaar materiaal, zoals boeken, spelletjes en tekeningen toegankelijk op te stellen, omdat dat de kinderen aanmoedigt er zelf voorzichtig en zuinig mee om te gaan.
- normen en waarden die samenhangen met grenzen en afspraken:
Idejaal vindt het van belang om duidelijke grenzen te stellen; wat mag wel en niet en wat zijn alternatieven. Daarnaast spreekt de gastouder de kinderen ook aan op het zélf benoemen van grenzen en afspraken (dit geldt vooral voor wat oudere kinderen). Door onderwerpen daaromtrent bespreekbaar te maken voelen kinderen zich, volgens Idejaal, meer betrokken en zullen zich gemakkelijker conformeren aan de geldende regels in het gastgezin. Indien grenzen worden overschreden kan de gastouder als volgt te werk gaan: zij benoemt het betreffende gedrag en legt uit waarom dat onwenselijk is, maar zal te allen tijde het gedrag bestraffen en niet het kind persoonlijk ("je mag geen toren van een ander kind kapot maken" versus "dat is niet lief van je"). De gastouder benadert het kind opbouwend en wisselt afleiden en ingrijpen goed af.
- normen en waarden die samenhangen met omgangsvormen:
De kinderen leren in de omgang rekening met elkaar te houden, elkaar te accepteren, elkaar waar nodig te helpen en te delen. De gastouder geeft daarbij het goede voorbeeld. Een goede communicatie wordt van belang geacht in een oprechte bejegening van het kind door de gastouder en door andere kinderen. Goede omgangsvormen gelden tevens bij de overdracht naar de ouders en in relatie tot externe partijen zoals, school, sportverenigingen etc.

De gastouder als professioneel opvoeder

Idejaal ziet de gastouder als een professioneel opvoeder met haar eigen opvoedkwaliteiten en stijl, welke afhankelijk is van ervaringen uit haar eigen opvoeding. Los daarvan zal iedere gastouder op haar eigen manier willen bijdragen aan belangrijke basisbehoeften van haar gastkinderen en hierop inspelen. Dat kan volgens Idejaal op verschillende manieren:

- > **Emotioneel ondersteunen**, zorgen dat een kind zich veilig en geborgen voelt
- > **Autonomie ondersteunen**, zorgen voor de ruimte waarin een kind zichzelf kan zijn en dingen op zijn eigen manier kan doen
- > **Leiding geven**, op sommige momenten is het heel belangrijk dat de gastouder de touwtjes zelf in handen heeft. Hiermee kan de gastouder ook een voorbeeld stellen hoe dingen op te lossen of op een juiste manier in te schatten.
- > **Structuur bieden**, vaste routines en rituelen zijn goede middelen om bij te dragen aan het gevoel van veiligheid en rust bij kinderen.
- > **Verzorgen**, kinderen gedijen bij een goede verzorging, denk hierbij aan schone luiers, zindelijkheidstraining, handen wassen, huid en haarverzorging, eten, drinken en slapen.
- > **Aansluiten op temperamenten**, omdat elk kind verschillend is kunnen algemene manieren van opvoeden niet zomaar op elk kind worden toegepast. Elk kind heeft een eigen aard en karakter.
- > **Kijken, nadenken en overleggen**, van een kind dat niet lekker in zijn vel zit of lastig gedrag vertoont, wil je weten wat er aan de hand is. Het is verstandig eerst te observeren op een objectieve manier. Vervolgens denk je na over wat je ziet bij het kind, is aan alle behoeften voldaan, hoort het gedrag bij de leeftijd, wat voor temperament heeft het kind etc. Denk ook na over jezelf, zijn er overeenkomsten tussen jullie, wat vind je moeilijk bij het kind, waar ben ik vooral gericht op bij het kind, heb ik een blinde vlek, enz.
Bespreek met anderen, ouders/bemiddelingsmedewerker, wat je hebt gezien en bedacht.

Nawoord

In dit beleidsplan is uiteengezet op welke wijze Idejaal invulling geeft aan de vier opvoedingsdoelen uit de Wet Kinderopvang 2005.

Idejaal gaat er vanuit, dat deze manier van pedagogisch denken en handelen bijdraagt aan de emotionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling van kinderen die gastouderopvang van Idejaal bezoeken. In haar bemiddeling streeft Idejaal ernaar gastgezinnen te vinden, die het kind een opvoedingsklimaat bieden, waar het kind zich prettig voelt, dat het vertrekpunt vormt voor onderzoeken, leren en spelen en waarin de door Idejaal geformuleerde pedagogische visie duidelijk tot uiting komt, te weten: **De opvang door gastouders draagt bij aan de individuele ontwikkeling van een kind. De gastouder ondersteunt, stimuleert en heeft oog voor de behoeftes en mogelijkheden van elk kind in het bijzonder. Begeleid het kind bij het maken van keuzes en zal het kind de ruimte laten zelf dingen te ontdekken. Hierdoor wordt het kind zelfstandig, weerbaar, veerkrachtig en leert respect te krijgen voor zichzelf, anderen en de omgeving.**

Het plan geeft vooral richting aan het pedagogisch denken en handelen in de gastouderopvang bij Idejaal. De wijze waarop de gastouder de geboden handvatten en informatie uiteindelijk toepast, hangt sterk af van de kinderen, de situatie, de samenstelling van het gastgezin en natuurlijk de gastouder zelf.

De medewerkers van het gastouderbureau bieden waar mogelijk ondersteuning en advies bij vragen of problemen op pedagogisch gebied.

Onder invloed van maatschappelijke veranderingen en de ontwikkelingen in de kinderopvang, blijft het pedagogisch denken en handelen aan verandering en ontwikkeling onderhevig. In antwoord daarop streeft Idejaal naar regelmatige evaluatie en inspiratie ter bevordering van de pedagogische bewustwording. Vanzelfsprekend zijn opmerkingen en suggesties van ouders en andere betrokkenen daarbij altijd welkom.

* De namen die in de situatieschetsen/illustraties zijn gebruikt zijn fictief.

